

Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021: reikalingas ryžtingesnis viešojo sektoriaus įsitraukimas didinant atsparumą korupcijai

Informacija atnaujinta: 2022-02-01 17:25

Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) inicijuoto tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ duomenimis sumažėjo gyventojų, pateisinančių kyšio davimą. Taip pat perpus sumažėjo įmonių vadovų, vertinančių korupciją, kaip labai rimtą problemą plėtojant verslą Lietuvoje. Nors pusė Lietuvos gyventojų ir beveik trys ketvirtadaliai įmonių vadovų žino, kur galima kreiptis, norint pranešti apie korupciją, tik vienas iš penkių gyventojų ir vienas iš keturių įmonių vadovų nurodė, kad tai darytų.

„Naujausi Lietuvos korupcijos žemėlapio duomenys rodo, kad korupcijos, kaip aktualios problemos vertinimas Lietuvoje pastaruosius metus reikšmingai nesikeičia. Tai galėtų būti signalas sektoriams, kurie nuolat įvardijami, kaip korumpuočiausi – metas imtis ryžtingesnių veiksmų, kuriant korupcijai atsparią aplinką. Tikimės, kad naujasis Korupcijos prevencijos įstatymas paskatins vadovus įtraukti korupcijos prevenciją į prioritetinių veiklos kryptių sąrašą, kas turėtų būti gerojo valdymo sudėtinė dalis. Tik sustiprinus antikorpucines vertybes kiekvienoje organizacijoje galėsime pasiekti, kad visuomenė būtų labiau pasiryžusi netoleruoti korupcijos bei įsitraukti į antikorpucines iniciatyvas“, – sako STT direktorius Žydrūnas Bartkus.

Korupcija – aktualiausia problema po mažų atlyginimų, kylančių kainų ir sveikatos apsaugos problemų

Per pastaruosius 12 mėnesių kyšį nurodė davę 10 proc. gyventojų, 5 proc. verslo įmonių vadovų ir 2 proc. valstybės tarnautojų, lyginant su 2020 m. situacija reikšmingai nepasikeitė. Tarp Lietuvos gyventojams aktualių problemų korupcija užima 4-ą vietą po mažų atlyginimų, kylančių kainų ir sveikatos apsaugos problemų. Kaip labai rimtą problemą korupciją nurodė kas trečias Lietuvos gyventojas. Tačiau net perpus sumažėjo įmonių vadovų (2021 m. – 7 proc.), teigiančių, kad korupcija yra labai rimta problema vykdant veiklą Lietuvoje.

Sveikatos apsaugos sektorius išlieka sritimi, kurioje gyventojai dažniausiai susiduria su kyšio prievartavimo ir davimo rizika, taip pat pastaraisiais metais buvo stebimas korupcinės patirties didėjimas. 2021 m. gyventojų ir įmonių vadovų nuomone, labiausiai korumpuotos institucijos yra gydymo įstaigos, teismai, Seimas, savivaldybės, partijos. Valstybės tarnautojų vertinimu, į korumpuočiausių institucijų penketuką patenka ir žiniasklaida, ji įvertinta prasčiau nei partijos – žiniasklaidos vertinimas prastėja antrus metus iš eilės.

Sisteminė korupcija vertinama kaip pagrindinė korupcijos forma Lietuvoje visose tikslinėse grupėse. Nepotizmas, politinių partijų narių protegavimas, sprendimų priėmimo vilkinimas ir palankių įstatymų, naudingų atskiroms grupėms, priėmimas nurodomos kaip aktualiausios korupcijos formos.

Stebimas energetikos sektoriaus korumpuotumo vertinimo pablogėjimas

Gyventojai ir valstybės tarnautojai kaip labiausiai korumpuotas vertina Sveikatos apsaugos ministeriją, Energetikos ministeriją ir Žemės ūkio ministeriją bei joms pavaldžias įstaigas. Tarp įmonės vadovų prasčiausiai įvertintos Sveikatos apsaugos ministerija, Energetikos ministerija ir Aplinkos ministerija bei joms pavaldžios įstaigos. Iš visų ministerijų labiausiai pablogėjo energetikos sektoriaus vertinimas.

Daugiau valstybės tarnautojų sprendimų priėmimą Lietuvoje vertina kaip atvirą

2021 m. sprendimų priėmimą kaip atvirą Lietuvoje vertina 10 proc. gyventojų ir įmonių vadovų bei 31 proc. valstybės tarnautojų. Stebimi gerėjantys valstybės tarnautojų sprendimų priėmimo vertinimai, kurie, lyginant su 2020 m., išaugo pusantro karto (buvo 21 proc.).

Valstybės tarnautojų ir įmonių vadovų nuomone, dažniausiai įtaką siekiama daryti farmacijos, energetikos ir sveikatos apsaugos sektoriuose. 2021 m. itin išaugo energetikos, kaip labiausiai siekiamo paveikti sektoriaus, vertinimas – taip mano 60 proc. valstybės tarnautojų ir 62 proc. įmonių vadovų.

Tarp būdų, kuriais siekiama daryti įtaką, dažniausiai buvo įvardinti neoficialūs susitikimai ir pasiūlymai, naudojimas pažintimis, politinių kampanijų ar partijų rėmimas, finansinio atlygio už palankų sprendimą pažadėjimas.

Tik kas septintas valstybės tarnautojas, susidūręs su korupcija, apie tai pranešė

Per metus 6 proc. sumažėjo gyventojų, teigiančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, tačiau jų dalis išlieka pakankamai didelė (65 proc.). Antikorupcinis potencialas vis dar yra vienas pagrindinių iššūkių.

Tai rodo ir pasiryžusių apie korupciją pranešti visuomenės dalis. Nors pusė gyventojų ir beveik trys ketvirtadaliai įmonių vadovų žino, kur galima kreiptis, norint pranešti apie korupciją, tik vienas iš penkių gyventojų ir vienas iš keturių įmonių vadovų nurodė, kad tai darytų.

Dauguma valstybės tarnautojų žino, kur galėtų pranešti apie korupciją (84 proc.), o realus antikorupcinis potencialas suprastėjo: kaip ir 2020 m. apie korupciją praneštų kas antras tarnautojas, bet tarp su korupcija susidūrusių apie tai teigė pranešęs vienas iš septynių valstybės tarnautojų (2020 m. apie tai pranešęs teigė vienas iš penkių).

Kaip pagrindinės priežastys nepranešti apie korupciją 2021 m. išliko baimė nukentėti, netikėjimas, kad asmenys bus nuteisti, įsitikinimas, kad visi žino apie korupciją, bet nepraneša arba žinių trūkumas atpažinti korupciją.

„Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ tyrimą, kurį inicijavo Specialiųjų tyrimų tarnyba, atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“ 2021 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais. Iš viso buvo apklausti 1005 Lietuvos gyventojai, 503 verslo įmonių vadovai, 697 valstybės tarnautojai.

Su išsamia tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2021“ informacija galite susipažinti čia: [tyrimo pristatymas](#), [tyrimo santrauka](#), [visas tyrimas](#).